

A közoktatás könyvtárügye

Könyvtárostánárok I. Országos Konferenciája

Cél

Az OPKM a konferenciasorozattal rendszeres (évenkénti) fórumot kíván biztosítani az ország könyvtárostánárainak, iskolai könyvtárosainak iskolatípustól, fenntartótól, végzettségtől, munkakörétől, egyesületi tagságtól függetlenül. Szeretné elősegíteni és támogatni az iskolai könyvtárak működését, egymás közti és más szervezetekkel, intézményekkel való kapcsolattartását, együttműködését szakmapolitikai és gyakorlati kérdésekben.

Témák

1. Az iskolai könyvtárakat érintő aktuális jogszabályi változások
 2. Az iskolai könyvtárak munkáját segítő és ellenőrző szakmai szolgáltatások a közoktatási és a könyvtári rendszerben
 3. Tantervi változások
- Szervező:** Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum
Időpont: 2003. június 26. 10-16 óra között
Helyszín: Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, 1082 Bp., Horváth M. tér 8.

Program

- 9.30– Regisztráció, lehetőség az iskolai könyvtár megtekintésére
- 10.00 10.10 A konferencia megnyitása Balogh Mihály főigazgató (OPKM)
- 10.10–10.50 Az Oktatási Minisztérium iskolai könyvtári stratégiája és jogszabályi háttere – Sipos János közoktatási helyettes államtitkár (OM)

- 10.50–11.20 A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának könyvtári stratégiája – dr. Kenyéri Katalin (NKÖM)
- 11.20–12.00 Műhelybeszélgetés az előadókkal – moderátor: dr. Csík Tibor (OPKM)
- 12.00–13.00 Ebéd, lehetőség az iskolai könyvtár megtekintésére
- 13.00–13.30 Könyvtárhasználat a tantervi változások tükrében – Dán Krisztina vezető szaktanácsadó (FPI)
- 13.30–14.00 Az iskolai könyvtáraknak szóló szakmai szolgáltatások – Varga Zsuzsanna (Pedagógiai Szolgáltatók Országos Szövetsége)
- 14.00–14.20 Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum iskolai könyvtáraknak szóló szolgáltatásai – Dömsödy Andrea szakreferens (OPKM)
- 14.20–15.20 Kerekasztal beszélgetés néhány, az iskolai könyvtárak számára szolgáltatást nyújtó intézmény, cég, szervezet képviselőjével (tankönyvkiadás és-terjesztés, KÁOKSZI, Sulinet, Könyvtárostánárok Egyesülete stb.) – moderátor: Hock Zsuzsanna könyvtárostánár (Városmajori Gimnázium)
- 15.10–15.50 Műhelybeszélgetés az előadókkal – moderátor: dr. Celler Zsuzsanna (OPKM)
- 15.50–16.00 Zárszó – Balogh Mihály főigazgató (OPKM)
- További információ és jelentkezési lap: www.opkm.hu
T.: 331-93-23

Könyvismertetés

Merész, fontos és hasznos könyv

„A könyv nem egyszerű iskolatörténet. Vezérfonala a magyar oktatáspolitikai története az államalapítástól napjainkig.” – mondja a szerző. Merésznek tűnhet ez a kijelentés. És az is. Alig háromszáz oldalon összefoglalni a magyar oktatáspolitikai történetét, nagy merészség. De, ha belegondolunk, hogy hol született ez a könyv, és mi volt a célja, miért kellett megírnia,

akkor már nem merésznek, inkább fontosnak és hasznosnak kell tartanunk azt.

Fontos, mert kisebbségi közegben foglalja össze az iskola, az oktatáspolitikai fontosságát, szerepét. És hasznos, mert azok számára teszi ezt elsősorban, akik aktív részesei, vagy passzív élvezői az oktatásügynek. A pedagógus, a szülő, de a diák is hasznos olvasmány-

ként lapozhatja ezt a tudománynépszerűsítő könyvet, és megtudhatja belőle, hogy milyen ideológiák, elképzelések, intézményi keretek, politikai értékek és érdekek, egyéni teljesítmények formálják az iskolát több évszázada, és főleg az elmúlt évtizedekben, amikor kisebbségi sorba került a magyarság Szlovákiában.

Csicsay Alajos összefoglalója a kisebbségi megmaradás szemszögéből vizsgálja az oktatásügyet, az iskolát. Az elmúlt évtizedek tapasztalatai alapján, a szerző szerint, a nemzeti kisebbségi megmaradásnak négy fontos kritériuma van, és ezek kontextusában kell szemlélni az iskolák problémáit. Ezek a kritériumok egymást kiegészítik, egymást erősítik, és bármelyik hiánya, komoly válságot okozhat a közösség életében.

„Felvetődik a kérdés, hogy a nacionalizmustól átítatott nemzetállamokban van-e lehetőség a kisebbségeknek a megmaradásra? Igen, ha az alábbi négy feltétel megadatik számukra:

– legyen saját alap- és középiskolai hálózatuk,

– birtokolhassák és művelhessék az írott szót, vagyis legyenek lap- és könyvkiadók (rádió- és tévéműsoruk), azaz újságírók, írók és persze olvasóközönségük,

– legyenek kulturális szervezeteik és intézményhálózatuk,

– végül, de nem utolsó sorban, legyen politikai erejük, pártjuk, pártjaik, amelyek által részt vehetnek a törvényhozásban és a hatalomgyakorlásban is.”

A Magyarország határain túl élő közösségek többé kevésbé rendelkeznek ezekkel az adottságokkal, ennek következménye, hogy nyolcvan év elteltével is, dacára mindenfajta elnemzetlenítő törekvésnek, vannak és léteznek. Ugyanakkor e feltételek hiányának a következménye, hogy a szórványmagyarok szinte elsorvadásra van ítélve, vagy hogy a magyarországi kisebbségek mindenfajta utólagos pozitív diszkrimináció ellenére is megmaradásuk végpontjához érkeztek.

A kritériumrendszer talán legfontosabbika az iskolahálózat megléte. Az anyanyelvi oktatás magában foglalja a többi feltétel újratermelését. Hiszen magyar iskolák nélkül nincs írott és használt magyar szó, nincs olyan értelmiségi középosztály, amely megszervezhetné önmagát, és nincs öntudatos politikai elit, amely hatékonyan tudná képviselni a közösség érdekeit.

A kisebbségi megmaradás letéteményese a művelt fők sokasága (a hivatalnokréteg, a titkárnők, a szakmunkások, a könyvelők, az egyetemisták, a tudósok, a gondolkodó magyarok) csak is-

kolapadból kerülhet ki, és Csicsay Alajossal egyetértve, csak a színvonalasan oktató iskolákból.

Ezért fontos számot vetni az oktatásügyünk múltjával és jelenével. Látnunk kell, hogy hol, milyen oktatási intézményekben tanulunk, tudnunk kell, hogy az iskola mire képes, mit tud nyújtani a gyermekeinknek, miben segít, és miben nem képes segíteni. Mi az, amit a szülőknek, vagy a szülőknek és a tanítóknak együtt kell felvállalniuk.

A Fórum Kisebbségkutató Intézet egyik korábbi felmérése meglepetészerűen mutatott rá arra, hogy a pedagógus önmagáról vallott szerepe az elmúlt időszakban gyökeresen megváltozott. A tanító a 19., de még a 20. századra is jellemző közösségformáló, közösségnevelő szerepe nyíltan és bevallottan kisebbségi közegben is megszűnt, és helyét az egzisztenciateremtő, csak az iskolára összpontosító pedagógusmodell vette át. A közéleti szerepvállalás a pedagógusok esetében helyi szinten is az értékrend legalsó fokára került. Hogy jó-e ez, vagy sem, arról lehet vitatkozni. Ha ez a szakmaiság megerősödését jelenti, akkor pozitívumként értékelhetjük, ha csak a közéleti szerepvállalás feladását jelenti, mindenfajta innovációs, szakmai továbblépési késztetés nélkül, akkor aligha.

A pedagógus szakma nem tartozik a sikerszakmák körébe. Sem erkölcsi, sem anyagi megbecsültsége nem vonzza a fiatalokat. Talán csak az elhivatottság az, ami még élte a szakmát, és az a tudat, hogy gyermekeink jövője függhet az iskolapadban szerzett tudástól és a kifejlesztett képességektől.

Csicsay könyve a pedagógust egyszerűen láttatja az adott rendszerben és az önmaga által is alakított kihívások keresztüztüében. Iskolatörténetet ír, és társadalomrajzot ad. Intézményekről beszél, és az egyén hozzáállását kéri számon. Számot ad a pedagógusok olykor nem is egyszerű kiállításáról, és mindeközben megszabja azt a szakmai követelményrendszert, amely nélkül a pedagógus tiltakozása fabatkát sem ér, és csupán gesztusértéke marad.

Nem csak kisebbségi közegben van nagyon nagy értéke az ilyen tudománynépszerűsítő kiadványoknak. Azért fontos összefoglalni azt, amit lát-szólag mindenki tud, hogy mindenki pontosabban tudja azt. Tudatosítsa az

iskola, az iskola környezetének a szerepét. Tudja azt, hogy a gépezetben melyik aktuális fogaskerék szerepe az övé, és hogy a rendszer diktálta minimumnál hogyan tud többet tenni. Vagy mi az, amit a gyerekekkel szemben feltétlenül meg kell tennie, függetlenül a rendszer követelte kötelezettségektől.

Csicsay Alajos 1938-ban született a szlovákiai Csiliznyáradon. Negyven éven keresztül pedagógusként dolgozott, de hosszú időn át a tekintélyes Párkányi Magyar Tannyelvű Alapiskola igazgatója is volt. Pedagógusmúltjával egyenértékű a közéleti szerepvállalása. A Csemadok, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének, a Katedra Társaságnak, a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának aktív tagja, és mindegyikben vezető szerepet töltött be az elmúlt évtizedben. Több szakmai lap szerkesztőbizottsági tagja. Szlovákiában mindenki ismeri, és elismeri tevékenységét. A kispróza művelője, pedagógiai szakíró. Hat önálló kötete jelent meg, az Iskolatörténet a hetedik.

A magyar olvasó számára az Iskolatörténet talán azért lehet izgalmas olvasmány, mert a magyarországi oktatásügyi kontextus mellett 1918-tól napjainkig számot ad a csehszlovákiai iskolaügy fejlődéséről is. Összehasonlítja a kettőt, és a két, olykor nagyon eltérő oktatáspolitikai keresztüztüében vizsgálja a szlovákiai magyar iskolák helyzetét. De a könyvből részletes betekintést nyerhetünk a szlovákiai magyar iskolák megmentésére tett erőfeszítésekbe is, és nem utolsó sorban a szlovákiai magyar pedagógusok életébe, az iskolák jelenlegi állapotába, azokba az intézményekbe, amelyek ma meghatározzák a kisebbségi oktatásügy helyzetét, és a szlovákiai magyarok megmaradását.

Merész, fontos és hasznos könyv, amelynek az értékét csak növeli, hogy nagyon olvasmányos formában összegzi az oktatásüggyel kapcsolatos ismereteket, és egyszerre tud szólni a pedagógushoz, a szülőhöz, a diákhöz, és mindenkihez, aki csak egy kissé szívén viseli a szlovákiai magyar iskolák ügyét.

Csicsay Alajos: Iskolatörténet. Duna-szerdahely, Lilium Aurum. 2002. 276 p.

Tóth Károly